
Spis treści

Przedmowa	15
Rozdział 1	
Wprowadzenie w tematykę stereotypizacji i uprzedzeń	21
Definicje zjawiska stereotypizacji	25
„Stereotyp” Lippmanna	25
Stereotypizacja: od negatywnej do neutralnej	25
Definicja społeczno-poznawcza	26
Stereotypy kulturowe i indywidualne	27
Czy stereotyp jest postawą?	28
Pozytywne i negatywne stereotypy	28
Definicje uprzedzeń	29
Uprzedzenie jako afekt negatywny	29
Uprzedzenia jako postawy	29
Uprzedzenia jako „społeczne emocje”	31
Związek między stereotypizacją a uprzedzeniami	34
Najwcześniejsze podejścia do stereotypizacji	35
Pomiar	35
Różnice indywidualne a zjawisko stereotypizacji	36
Wyjaśnienia na poziomie grupowym	38
Rewolucja poznawcza w psychologii społecznej	39
Teorie zgodności poznawczej	39
Teoria atrybucji	40
Społeczno-poznawcze ujęcie stereotypizacji i uprzedzeń	42
Kategoryzacja	42
Skąpiec poznawczy	44
Zmotywowany taktyk	45
Dlaczego koncentrujemy się na międzygrupowych relacjach białych i czarnych?	46
Podsumowanie	47
Terminologia	49

Pytania do dyskusji	49
Źródła internetowe	50

Rozdział 2

Geneza i utrzymywanie się stereotypów

i uprzedzeń	51
Powstawanie stereotypów	52
Kategoryzacja	52
Dlaczego kategoryzujemy?	52
Rodzaje kategoryzacji	53
Własne grupy i obce grupy	54
Społeczne uczenie się	58
Ukryte teorie	63
Oszczędność poznawcza stereotypów	64
Jak i dlaczego utrzymują się stereotypy?	66
Selektywna koncentracja uwagi na informacjach związanych ze stereotypem	67
Subkategoryzacja	69
Iluzoryczne korelacje	72
Motywacja	73
Geneza uprzedzeń	76
Teoria tożsamości społecznej	77
Teoria optymalnej odrębności	78
Teoria kozła ofiarnego	79
Względna deprivacja	80
Teoria rzeczywistego konfliktu	81
Podsumowanie	85
Terminologia	86
Pytania do dyskusji	87
Źródła internetowe	88

Rozdział 3

Udział uczuć i myśli w aktywizacji stereotypów

89	89
Nastrój	91
Rodzaje afektu międzygrupowego	92
Wpływ pozytywnego afektu	97
Skutki negatywnego afektu	98
Deficyty motywacyjne a ograniczenia poznawcze	99
Poznanie	100
Utajone poznanie	100

Przekazy podprogowe	101
Utajona pamięć	103
Utajona stereotypizacja	104
Tłumienie stereotypów	114
Kierunki przyszłych badań	120
Podsumowanie	122
Terminologia	123
Pytania do dyskusji	124
Źródła internetowe	124

Rozdział 4

Upredzona osobowość: czy niektórzy ludzie mają szczególną skłonność do odczuwania uprzedzeń?	125
Ujęcie psychodynamiczne	127
Autorytaryzm	127
Upredzenia uwarunkowane charakterologicznie	128
Problemy związane z podejściem psychodynamicznym	129
Prawicowy autorytaryzm	130
Religia	134
Zaangażowana a zwyczajowa religijność	134
Zewnętrzna a wewnętrzna orientacja religijna	135
Religia jako poszukiwanie	137
Potrzeba poznawcza	141
Potrzeba struktury	142
Potrzeba zamknięcia poznawczego	143
Orientacja na dominację społeczną	146
Podsumowanie	150
Terminologia	151
Pytania do dyskusji	152
Źródła internetowe	153

Rozdział 5

Rasizm tradycyjny a rasizm współczesny	154
Gdzie się podzieli wszyscy bigoci?	154
Od Katza i Braly'ego (1933) do Ustawy o prawach obywatelskich... i jeszcze dalej	155
Czy ludzie o niskim deklarowanym poziomie uprzedzeń są rzeczywiście wolni od uprzedzeń?	157
Współczesny rasizm	160

Symboliczny rasizm	161
Rasizm awersyjny	162
Podsumowanie współczesnych teorii uprzedzeń	163
Miary stereotypizacji i uprzedzeń	164
Samoopisowe kwestionariusze	165
Pseudowykrywacz kłamstw	167
Pomiar stereotypów	170
Pomiar uprzedzeń	172
Poprzedzanie i pomiar czasu reakcji – idealna miara uprzedzeń?	174
Podsumowanie: czy współczesne uprzedzenia rzeczywiście istnieją?	178
Terminologia	179
Pytania do dyskusji	180
Źródła internetowe	180

Rozdział 6

Doświadczanie uprzedzeń 181

Piętno społeczne	182
Identyfikacja grupowa	183
Zagrożenie stereotypem	184
Samoocena	193
Zaprzeczanie dyskryminacji	194
Samospelniająca się przepowiednia	195
Interakcje międzygrupowe	197
Dynamiczna natura interakcji	198
Oczekiwania	202
Lęk międzygrupowy	203
Metastereotypy	204
Wieloznaczność atrybucyjna	205
Paradoksalne skutki akcji afirmacyjnej	212
Spostrzegana kontrolowalność piętna	213
Podsumowanie	215
Terminologia	216
Pytania do dyskusji	216
Źródła internetowe	217

Rozdział 7

Uprzedzenia i stereotypy wiekowe 218

Dlaczego właśnie uprzedzenia wiekowe? A co z innymi rodzajami uprzedzeń i stereotypów?	219
Czy uprzedzenia wiekowe naprawdę istnieją?	221

Treść i zastosowanie stereotypów wiekowych	224
Przychylnie postawy i pozytywne stereotypy	225
Konsekwencje pseudopozytywnych postaw	227
Protেকcyjnalny sposób mówienia	227
Protেকcyjnalne zachowanie	229
Wpływ pseudopozytywnych postaw na starszych ludzi	230
Uprzedzenia wiekowe u osób, które zawodowo pomagają starszym ludziom	233
Geneza uprzedzeń wiekowych	235
Gradacja wiekowa społeczeństwa	235
Od czcigodnego mędrca do nieznośnego ciężaru	236
Modernizacja	237
Idealizm	237
Utrzymywanie się uprzedzeń wiekowych	238
Ujęcie funkcjonalne	238
Konflikt	239
Zagrożenie Ja, samoocena i radzenie sobie ze strachem	239
Uprzedzenia do nieletnich	241
Przekonania i oczekiwania dotyczące starości	242
Przekonania i oczekiwania młodych ludzi dotyczące starzenia się	242
Oczekiwania starszych ludzi dotyczące starzenia się	243
Dyskryminacja wiekowa	245
Wyrazistość wieku jako zmiennej wpływającej na spostrzeganie społeczne	248
Kontakt ze starszymi ludźmi	251
Negatywne oczekiwania dotyczące międzypokoleniowego kontaktu	252
Negatywne schematy poznawcze dotyczące starszych ludzi	252
Uprzedzenia i stereotypy wiekowe w różnych kulturach	254
Starość w oczach Wschodu i Zachodu	255
Kierunki przyszłych badań	256
Pomiar	257
Jesteśmy tak starzy (lub tak młodzi), jak się czujemy	257
Znajomość stereotypów czy przekonanie o ich prawdziwości?	258
Ocena uprzedzonych postaw	260
Podsumowanie	260
Terminologia	261
Pytania do dyskusji	262
Źródła internetowe	262

Rozdział 8

Seksizm

Stereotypy płci	265
Pomiar stereotypów płci	267

Geneza stereotypów płci	269
Religia	270
Społeczne uczenie się	270
Instytucje kulturowe	272
Ewolucja a role społeczne	278
Władza	282
Trafność stereotypów płci	283
Seksizm w języku	285
Rodzaje seksizmu	287
Tradycyjny i współczesny seksizm	288
Neoseksizm	290
Łagodny i wrogi seksizm	291
Wpływ seksizmu na kobiety	294
Dyskryminacja płciowa	296
Dystans interpersonalny	297
Możliwości zawodowe	298
Szklany sufit	302
Podsumowanie	303
Terminologia	304
Pytania do dyskusji	305
Źródła internetowe	306

Rozdział 9

Przeciwdziałanie uprzedzeniom

Hipoteza kontaktu	309
Hipoteza kontaktu w ujęciu Allporta	310
Weryfikacja hipotezy kontaktu	311
Przeformułowana teoria kontaktu autorstwa Pettigrew	312
Eksperyment Sherifa w Robber's Cave: nadrzędny cel	314
Wspólna tożsamość grupowa	315
„Technika konfrontacyjna” Rokeacha	316
Klasa-układanka	317
Wzbogacanie wiedzy, empatia i odgrywanie ról	321
Daltonizm społeczny	322
Współczesne podejścia do przeciwdziałania uprzedzeniom	324
Podejście funkcjonalne	325
Wpływ normatywny	328
Autoregulacja	330
Podsumowanie	333
Terminologia	335
Pytania do dyskusji	336
Źródła internetowe	337

Rozdział 10

Współczesne trendy i niewyjaśnione zagadki

w badaniach nad uprzedzeniami338

Uprzedzenia do innych grup339

 Ludzie otyli339

 Postawy wobec lesbijek i gejów342

 Osoby niepełnosprawne fizycznie343

Dynamika interakcji międzygrupowych344

Motywacja a uprzedzenia348

Utajona i automatyczna stereotypizacja350

Indywidualizować czy stereotypizować? Oto jest pytanie351

Podsumowanie353

Terminologia354

Pytania do dyskusji354

Źródła internetowe355

Bibliografia357

Indeks nazwisk387

Indeks rzeczowy395